

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

Лінь Є

УДК 378.011.3 -051:784(043.3)

**МЕТОДИКА ВОКАЛЬНО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОГО НАВЧАННЯ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
СТЕПАНОВА Людмила Павлівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
доцент кафедри теорії та методики музичної
освіти, хорового співу і диригування.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
ВАСИЛЕНКО Людмила Михайлівна,
Мелітопольський державний педагогічний
університет імені Богдана Хмельницького,
професор кафедри теорії та методики музичної
освіти та хореографії;

кандидат педагогічних наук, доцент
ПАРФЕНТЬЄВА Ірина Петрівна,
Миколаївський національний університет
імені В.О. Сухомлинського, доцент кафедри
музичного мистецтва.

Захист відбудеться «26» червня 2017 р. о 12.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий «26» травня 2017 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л.І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Стрімкі інтеграційні процеси у світовому освітньому просторі вимагають від сучасної системи вищої освіти озброїти її випускників комплексом синтезованих знань кращих культурних традицій інших народів світу з метою їх адаптації до національних традицій певної країни та використання педагогічного досвіду в різних формах педагогічної практики. Унікальність процесу обміну культурними надбаннями кожного соціуму стає закономірністю демократичних відносин міжнародного рівня, що дає можливість інтегрувати в єдиний культурно-освітній простір, обмінюватись цінними знаннями в різних галузях науки, освіти, мистецтва, техніки, стає додатковим соціально-економічним ресурсом та фактором нарощування духовного потенціалу суспільства, стратегічною основою розвитку високоосвіченої особистості майбутнього вчителя.

Основою суспільно-історичного розвитку кожної нації є відродження та оновлення її культурно-освітнього потенціалу. Багатовікова історія китайської культури береже національні джерела в своєму первинному вигляді, тому на сучасному етапі важливо, щоб молоде покоління стало не тільки продовжувачем відродження сталих традицій своєї прадавньої культури, а й активно створювало освітньо-інформаційний простір у нових історичних умовах. Центральною фігурою цього процесу виступає духовно розвинений, соціально активний вчитель. Державна освітня програма КНР враховує потребу в першокласних фахівцях, тому значна частина китайської молоді дістає освіту в багатьох країнах Європи, у тому числі й в Україні, переймаючи у певному об'ємі місцеві традиції з метою надалі інтегрувати свої знання й уміння, одержані в іншій країні, у систему китайської музично-педагогічної сфери. Доцільно зазначити, що вокальне музикування в Китаї має цікаві специфічні форми, відмінні від традицій інших цивілізацій, тому сьогодні надається велика увага різним співацьким формам роботи з активізацією творчих видів діяльності. Досвід, що об'єднує музично-педагогічні досягнення різних культур, дає високі результати, які безпосередньо поєднуються в роботі фахівців, що повертаються після завершення навчання до себе на батьківщину.

Однією з основних тенденцій освітньої реформи Китаю є особлива увага до предметів гуманітарного циклу, здатних забезпечити формування духовних цінностей майбутнього вчителя музики в процесі творчої співпраці з учнями. З цієї позиції особливу актуальність набуває фахова навченість майбутніх учителів музики загалом, та їх вокально-хорове навчання зокрема. Тому *вокально-хорове навчання* майбутніх учителів музики вимагає особливої уваги і гранично серйозного відношення як студентів, так і викладачів. Вокально-хорове навчання є однією з основних форм музичного виховання, починаючи від дошкільної освіти, шкільних музичних занять, закінчуючи професійною підготовкою фахівців. Гра на інструменті не завжди

є доступною, а володіння голосом, спів у хорі вчитель може організувати без особливих організаційних витрат. Проте, основною метою повинно стати не тільки навчання учнів співу, правильної інтонації, і як наслідок, — заучування творів. Естетична сторона процесу вокально-хорового навчання повинна бути завжди на першому плані, оскільки музичне навчання необхідно спрямовувати на досягнення певного художнього результату в своїй виконавській діяльності, що становить невелику частину культури свого народу.

Базисною основою дослідження є роботи науковців у сфері мистецької освіти (Е.Абдуллін, Л.Масол, Г.Падалка, Г.Побережна, О.Ростовський, О.Рудницька, В.Шульгіна, О.Щолокова та ін.); методики вокально-хорового навчання (В.Антонюк, Б.Гнидь, Н.Гребенюк, Л.Дмитрієв, П.Ковалик, А.Козир, Л.Куненко, І.Парфентьева, Т.Первушина, А.Саркісян, З.Софроній, Ю.Юцевич та ін.); специфіки співацької діяльності вчителя зі школярами (Л.Василенко, Г.Голик, Ж.Дебела, В.Ємельянов, О.Комісаров, К.Матвеева, А.Менабені та ін.).

Актуальність даного дослідження визначена рядом суперечностей:

- між існуючою практикою мистецької підготовки майбутніх фахівців і невизначеністю готовності студентів факультетів мистецтв до роботи з вокально-хоровими колективами;

- між потребою збагачення міжкультурних зв'язків та обмеженням їх науковим обґрунтуванням;

- між недостатньою науково-теоретичною обґрунтованістю вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики й рівнем їх практичної готовності до здійснення художньо-педагогічної діяльності з учнями.

На сучасному етапі багато студентів з Китаю отримують фахову освіту в системі української музично-педагогічної освіти. З метою підвищення рівнів вокального навчання студентів з КНР необхідно ретельно вивчити досвід української вокально-хорової школи, узагальнити обов'язкові канони традиційного народного й професійного мистецтва. Визначення суттєвих ознак української вокально-хорової педагогіки буде сприяти дослідженню методичних засад вокально-хорового навчання студентів-китайців у системі музично-педагогічної освіти України. Таким чином, актуальність даної проблеми, її недостатня теоретична і практична розробленість, знайдені суперечності зумовили вибір теми дослідження: *«Методика вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація входить до плану наукових досліджень кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова і складає частину наукового напрямку «Зміст, форми, методи фахової підготовки вчителів музики». Тема дисертації затверджена вченою радою НПУ імені М.Драгоманова (протокол № 4 від 28 листопада 2013 року).

Об'єкт дослідження - процес вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики.

Предмет дослідження – методичні основи вокально-хорової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у процесі фахового навчання.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити методику вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан розробки досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній науці та мистецтвознавстві;
2. Теоретично обґрунтувати сутність, зміст та специфіку вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики;
3. Дослідити принципові підходи та умови інтенсифікації вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики;
4. Розробити компонентну структуру вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики в процесі фахового навчання;
5. Визначити критерії, показники та рівні, вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з учнями;
6. Розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити поетапну методику вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики до роботи зі шкільними вокально-хоровими колективами.

Теоретико-методологічною основою дослідження є концептуальні ідеї філософії та методології освіти (В.Андрущенко, В.Лутай, Н.Кузьміна та ін.), а також (Конфуцій, Мен-Цзи, Сюнь Цзи та ін.); психолого-педагогічні концепції теорії та практики розвитку здібностей (Л.Бочкарьов, Л.Виготський, В.Петрушин, В.Ражніков, Б.Теплов та ін.); дослідження вокального мистецтва Китаю (Бай Юнь-шен, Бран Мен, Ван Юй Шен, Лю Лан, Лі Фан, Лю Лан, Фу Лей, Чень Лін-жуй, Чен Це Мін, Чжан Сяо Чжун та ін.), наукові праці з фахової підготовки майбутніх учителів музики (Е.Абдулін, Г.Падалка, Г.Побережна, О.Ростовський, О.Рудницька, Т.Танько, В.Шульгіна, О.Щолокова та ін.); науково-методичні розробки вокально-хорового навчання (В.Антонюк, А.Болгарський, Б.Гнидь, Н.Гребенюк, В.Ємельянов, Л.Дмитрієв, А.Козир, К.Матвєєва, А.Менабені, А.Саркісян, З.Софроній, Ю.Юцевич та ін.).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс теоретичних та емпіричних методів: аналіз філософських, психолого-педагогічних, методичних та мистецтвознавчих досліджень, нормативних документів, досвід роботи викладачів з постановки голосу вищих музично-педагогічних закладів та вчителів музики; систематизація та узагальнення науково-теоретичних і дослідних даних; анкетування, бесіди, спостереження, обговорення, опитування; педагогічний експеримент; статистичні методи для вивчення динаміки вокального навчання майбутніх учителів музики.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше:

- визначено феномен вокально-хорової підготовленості майбутніх учителя музики до роботи з учнями на праксеологічній основі, розроблено його компонентну структуру;
- запропоновано організаційно-методичну модель вокально-хорової підготовленості майбутніх учителя музики до роботи з школярами.

Уточнено зміст вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з учнями, розроблено критерії, показники та рівні сформованості даного феномена відповідно до компонентної структури та специфічних особливостей досліджуваного утворення в музично-педагогічній діяльності.

Набули подальшого розвитку засоби комплексної діагностики рівнів сформованості вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з учнями.

Практичне значення дослідження визначається його спрямованістю на вдосконалення підготовки майбутніх учителів музики в мистецьких вищих навчальних закладах. Теоретичні висновки та методичні рекомендації можуть бути використані для оновлення змісту навчальних дисциплін у ВНЗ України та КНР. Матеріали дослідження можуть становити підґрунтя для методичного забезпечення самостійної роботи студентів, створення методичних посібників, спрямованих на оптимізацію їх самоосвітньої діяльності. Виокремлені специфічні особливості підготовки китайських студентів до вокально-хорової діяльності з урахуванням їх національних, ментальних і культурних особливостей, які значно збагатилися досягненнями української вокально-хорової школи, що дозволяє інтегрувати результати дослідження в освітнє середовище Китаю.

Апробація і впровадження результатів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження обговорювалися на *Міжнародних* науково-практичних конференціях: «Гуманістичні орієнтири мистецької освіти» (Київ, 2013, 2015); «IX мистецько-педагогічні читання пам'яті професора О.П. Рудницької» (Київ, 2013); «Мистецька освіта у вимірах сучасності» (Київ, 2014); *всеукраїнських* науково-практичних конференціях: «Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти» (Луганськ, 2013); «Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету» (Київ: НПУ, 2014); XI Культурологічні читання пам'яті Володимира Подкопаєва «Взаємодія культур і збереження розмаїття форм культурного самовираження в умовах глобалізації» (Київ, 2014); «Сучасні проблеми виконавської підготовки викладачів мистецьких дисциплін» (Херсон, 2016); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Час мистецької освіти: традиції і новаторство» (Харків, 2016) та на засіданнях кафедри теорії і методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського та щорічних звітних науково-практичних конференціях професорсько-викладацького

складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, 2014-2016).

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здійснено в навчально-виховний процес: факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 07-10/1292 від 22.12. 2016 р.), факультету музичної і хореографічної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (довідка № 3068/17 від 23.12. 2016 р.), Донбаського державного педагогічного університету (довідка № 68-17-219/1 від 16.03. 2017 р.).

Вірогідність і аргументованість результатів дослідження забезпечується методологічним і теоретичним обґрунтуванням його вихідних позицій; музикознавчим та психолого-педагогічним аспектами; використанням комплексу взаємопов'язаних методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження; дослідно-експериментальною роботою; результатами кількісної та якісної експериментальної перевірки розроблених методичних рекомендацій; позитивними наслідками впровадження у навчально-виховний процес факультетів мистецтв педагогічних університетів розроблених методичних рекомендацій.

Публікації. Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження висвітлені в 8 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 5 з яких представлено в провідних фахових виданнях з педагогіки й 1 стаття в зарубіжному науковому виданні.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (253 найменувань, з них 22 іноземними мовами). Основний текст дисертації складає 189 сторінок, загальний обсяг роботи – 258 сторінок. Робота містить 15 таблиць, 7 рисунків, що разом з додатками становить 45 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження з позиції сучасних вимог до співацької підготовки майбутніх учителів музики, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито наукову новизну, охарактеризовано методи, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та впровадження їх у педагогічну практику.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методологічне дослідження вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики»* – проаналізовано роботи науковців у музично-педагогічній сфері, які свідчать про наявність наукового підґрунтя для методичного вирішення означеної проблеми. Методологічна основа дослідження ґрунтується на визначених підходах

(системний, особистісний, праксеологічний, професійно-педагогічний, творчий).

Опрацювання філософської, психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури, змісту нормативних документів, навчальних програм фахових дисциплін дозволило виокремити особливості китайської народно-пісенної творчості та особливості вокального навчання у Китаї. На основі вивчення особливостей підготовки студентів до роботи з вокально-хоровими колективами визначено, що здійснювати цю роботу необхідно у взаємодії з вивченням специфіки національної пісенної творчості.

У розділі проаналізовано сучасний стан вокального навчання студентів у Китаї. Акцентована увага на початковому етапі співацького навчання студентів, а саме на: ознайомленні майбутніх учителів музики із фізіологічними особливостями співацького процесу; засвоєнні основних механізмів співацької діяльності, особливо вокального дихання; постійному розвитку голосу та вокального слуху студентів; здійсненні аналізу напрацювань із постановки голосу (звукоутворення, артикуляційний апарат, дикція, робота резонаторів, чистота інтонації, тощо); відпрацюванні рівності та технічної майстерності виконуваних вокальних творів; постійному виконанні сценічних завдань. Виокремлені основні професійні вимоги до студента-співака, сформовано ряд правил вокального навчання майбутніх учителів музики.

Визначені наукові підходи до вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання, а саме: системний, особистісний, праксеологічний, професійно-педагогічний, творчий.

Системний підхід є вкрай важливим для з'ясування системної цілісності вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики. *Особистісний* підхід важливий при конструюванні й реалізації музично-педагогічного процесу, орієнтованому на особистість, визначенні мети, суб'єкта, результату і головного критерію його ефективності. Цей підхід вимагає визнання унікальності особистості, її інтелектуальної і моральної свободи, права на повагу; передбачає створення в навчанні та вихованні відповідних умов для природного процесу саморозвитку задатків і творчого потенціалу особистості.

Праксеологічний підхід включає сукупність положень, практичне втілення яких спрямовує процес підготовки майбутніх учителів музики на удосконалення практичної діяльності з орієнтацією на максимальну доцільність. Даний підхід дозволяє не лише визначити норми вчинення діяльності, але і запропонувати рекомендації щодо оптимізації дій, виявлення доцільності, раціональності педагогічних дій та операцій з метою оптимізації методичної діяльності майбутнього вчителя музики.

Професійно-педагогічний підхід вимагає спеціальних зусиль, спрямованих на відбір і організацію діяльності учнів, на активізацію і переведення його в позицію суб'єкта пізнання, праці та спілкування, що передбачає вироблення умінь обирати ціль, планувати діяльність,

організовувати, виконувати, регулювати, контролювати її, аналізувати і оцінювати її результати.

Творчий підхід базується на створенні студентом нового, оригінального. Стимулом до цього служить створення проблемної ситуації, яку не можна розв'язати традиційними способами.

Визначено етапність підготовки майбутніх учителів музики до здійснення вокально-хорової діяльності з учнями, що включає: постановку та усвідомлення мети, головних ідей і змісту фахового навчання, що сприяє практичній підготовці студентів до здійснення продуктивної роботи; свідому трансформацію навчального (теоретичного й практичного) матеріалу; здійснення навчальних дій (виокремлюючи виконавство); оцінювання (розуміння матеріалу учнями і своїх власних дій); рефлексію (відтворення, осмислення, критичний аналіз власних дій; розуміння і осмислення новизни (мети, предмету навчання, самого себе).

Структура музично-виконавської підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами вбирає: **мотиваційно-адаптаційний** компонент, що забезпечує позитивне ставлення студентів до диригентсько-хорової діяльності як основи музично-виховної роботи серед школярів; **когнітивно-оцінний** компонент, що передбачає широку ерудицію майбутніх учителів музики у сфері вокально-хорового мистецтва, сформованість критично-оцінної позиції в осягненні музичних творів; **діяльнісно-вольовий** компонент, що охоплює здатність до керівництва художньо-творчою діяльністю хористів, ефективним управлінням процесом творчої взаємодії керівника з виконавцями хорового колективу; **творчо-регулятивний** компонент, що сприяє виявленню активності й самостійності, виконавської волі, готовності до самореалізації у вокально-хоровій роботі.

У **другому розділі** дисертації - «*Методичні основи вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики*» - розроблено методичну модель досліджуваного феномена, визначено принципи та педагогічні умови підготовки студентів до роботи зі школярами, надана алгоритмічна характеристика блоків моделі вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики в процесі фахового навчання.

Розробка проблеми готовності майбутніх учителів музики до роботи з вокально-хоровими колективами свідчить про необхідність кардинально нового підходу до методики її формування, який полягає у забезпеченні взаємозв'язку теорії та практики фахової підготовки китайських студентів в Україні.

Методична модель вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання поряд з визначенням мети, основних завдань, наукових підходів, компонентної структури досліджуваного явища, принципів та педагогічних умов, охоплює взаємозалежність та системний зв'язок модульно-рейтингових блоків, в єдності яких створюються умови для формування означеного феномена як універсального. Система

взаємопов'язаних модульно-рейтингових блоків включає: пізнавально-спрямовуючий; компетентнісно-оцінювальний; усвідомлено-прогностичний.

Пізнавально-спрямовуючий блок охоплює визначення передумов формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики до практичної діяльності з учнями у період навчання на I-II курсах бакалавратури. Він спрямований на діагностику вивчення реального стану формування означеного феномена. Домінуючими професійними художньо-педагогічними ознаками цього блоку є складові фахової підготовки студентів.

Компетентнісно-оцінювальний блок навчальної діяльності майбутніх учителів музики спрямований на формування ключових компетенцій означеного феномена на базі існуючих організаційно-методичних моделей. Він концентрує в собі рівень фахових знань, умінь та навичок та співвідносить їх до вимог процесу професійного навчання й виховання, формування власних позицій у фаховій діяльності. Цей блок має охопити етап підготовки бакалаврів за вимогами стандартів вищої музично-педагогічної освіти (III-IV курси) до практичної діяльності в умовах загальноосвітньої школи.

Усвідомлено-прогностичний блок має бути спрямований на розвиток досягнутого в подальшій практичній діяльності. На практичному рівні професійна рефлексія проявляється в усвідомленні та оцінних судженнях щодо власних спроб та можливостей керівництва учнівськими вокально-хоровими колективами, заміщення негативного досвіду спілкування на позитивний та реалізації його в подальшій практичній діяльності. Цей блок створює базисну основу для продуктивної діяльності тому, що суттєву роль у вирішенні завдань, які вимагають логічного мислення, відіграє профільне навчання в магістратурі;

Згідно структурних компонентів формування готовності майбутніх учителів музики до роботи з вокально-хоровими колективами, якими визначено *мотиваційно-адаптаційний, когнітивно-оцінний, діяльнісно-вольовий та творчо-регулятивний*, були розроблені *критерії та показники* досліджуваного явища.

Критерієм сформованості мотиваційно-адаптаційного компонента визначено *міру особистісної вмотивованості в набутті якісної вокально-хорової підготовки*. Даний критерій передбачає наявність у студентів стійкої професійної спрямованості на удосконалення власної вокально-хорової підготовки, усвідомлення важливості і перспективи розвитку даного фаху (показники: *прояв інтересу до української системи вокально-хорового навчання; наявність особистісної готовності до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами; прагнення фахового самовдосконалення*).

За когнітивно-оцінним компонентом, що містить широку ерудицію майбутніх учителів музики у сфері вокально-хорового мистецтва, сформованість критично-оцінної позиції в осягненні музичних творів,

критерієм визначено *міру теоретичної обізнаності та фахової ерудованості у сфері вокально-хорового мистецтва*. Дана змістова критерію когнітивно-оцінного компонента дає підстави визначити основні показники: *рівень систематизованості знань щодо методики роботи з навчальними вокально-хоровими колективами; здатність до критично-оцінного осягнення хорових творів; володіння репертуарним тезаурусом дитячих хорових творів*.

Критерієм вимірювання діяльнісно-вольового компонента вважаємо *міру сформованості умінь керівництва вокально-хоровими колективами за наступними показниками: вільне володіння виконавськими навичками (вокальними, диригентсько-хоровими, інструментальними); ступінь сформованості комунікативних умінь у роботі з хором; здатність підкоряти колектив виконавців власній художньо-творчій волі*.

Критерієм сформованості творчо-регулятивного компонента нами визначено *ступінь прояву творчої активності студентів у роботі з вокально-хоровими колективами, показниками якої є: здатність до саморегуляції виконавської вокально-хорової діяльності; прояв творчої оригінальності у моделюванні художнього образу й театралізації хорових творів; спроможність до творчої самореалізації у процесі вокально-хорової роботи*;

Основними принципами вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання нами визначено: принцип активності та ініціативності, що передбачає творче самовираження особистості у практичній діяльності; принцип проектування професійної діяльності на праксеологічних засадах; принцип опори на фаховий мистецький досвід у досягненні поставленої мети.

Визначено, що вокально-хорова підготовленість майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання залежить від дотримання наступних педагогічних умов: спонукання майбутніх учителів музики до мотивації для набуття якісної вокально-хорової підготовки, яка орієнтує на успішну роботу з учнями; стимулювання до самооцінки професійного розвитку студентів у процесі музично-виконавської підготовки; заохочення та запровадження ініціативного шляху власного відбору вокально-хорового репертуару для самостійного вивчення; засвоєння навичок організації творчої педагогічної взаємодії з вокально-хоровим колективами; забезпечення майбутніх учителів музики достатніми знаннями щодо художньо-сміслової інтерпретації вокально-хорових творів.

Педагогічна умова *спонукання майбутніх учителів музики до мотивації для набуття якісної вокально-хорової підготовки, яка орієнтує на успішну роботу з учнями* є вкрай важливою для налаштування студентів на продуктивну діяльність. Свідоме розуміння майбутніми вчителями музики значення і ролі мотивації в опануванні фаховими якостями є показником поглиблених знань та мотиваційного забезпечення навчання студентів.

Педагогічна умова *стимулювання до самооцінки професійного розвитку студентів у процесі музично-виконавської підготовки* є необхідною

у практичній діяльності, адже аналіз власної діяльності як процесу осмислення педагогічного досвіду є найважливішим і своєрідним інструментом подолання існуючих в роботі труднощів, стимулом самовдосконалення.

Педагогічна умова *заохочення та запровадження ініціативного шляху власного відбору вокально-хорового репертуару для самостійного вивчення* сприяє активізації самостійної роботи студента. Оскільки хорова діяльність є колективною за природою, то усвідомлення навчального матеріалу (вокально-хорового репертуару) через ініціативний шлях і світогляд кожного майбутнього вчителя музики є цілком виправданим. Навчальні ситуації, їх цілі, диригентські завдання мають формулюватися з позиції конкретної особистості чи співацької групи. Вибір хорового твору необхідно здійснювати, спираючись на життєвий і вокальний досвід студентів. З емоційної точки зору такий репертуар наближується до того, що становить надзвичайну особистісну цінність.

Педагогічна умова *засвоєння навичок організації творчої педагогічної взаємодії з вокально-хоровим колективом* є необхідною умовою роботи керівника творчого колективу. Наукові дослідження в галузі музичної педагогіки і досвід роботи передових педагогів, а також історичний досвід свідчать, що хорове виховання впливає не лише на емоційно-естетичний розвиток особистості людини, але й на розумовий.

Педагогічна умова *забезпечення майбутніх учителів музики достатніми знаннями щодо самостійної художньо-сислової інтерпретації хорових творів* є важливою особливістю роботи керівників вокально-хорових колективів. Адже інтерпретація – це дослідницька діяльність, пов'язана з тлумаченням змістової, сислової сторони хорового твору на різних його структурних рівнях. Сисловий зміст досліджуваного хорового твору в інтерпретації виявляється через відповідний контекст на фоні сукупностей вищого порядку.

У **третьому розділі** дисертації - *«Дослідно-експериментальна робота з формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики до практичної діяльності»* - експериментально перевірено ефективність авторської методики вокально-хорової підготовки студентів у процесі фахового навчання, наведено результати констатувального, формувального і контрольного експериментів.

Експериментальне дослідження проводилось на базі НПУ імені М.П.Драгоманова, Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. Об'єктом дослідження були 286 осіб - студенти II – IV курсів музично-педагогічного відділення факультетів мистецтв. У результаті констатувального експерименту виявлено три рівні вокально-хорової підготовленості студентів, а саме: низький, середній, високий.

Високий рівень характеризується особистісною готовністю до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами, підвищеним інтересом до

опанування якісної системи вокально-хорової підготовки, прагненням долати труднощі, що пов'язані із систематичним удосконаленням власної фахової діяльності. Студентам притаманна систематизованість знань щодо репертуарного тезаурусу хорових творів, методики вокально-хорової роботи з навчальними колективами, широка ерудованість у сфері вокально-хорового мистецтва, уміння здійснювати аналіз й відбір хорових творів, керуючись їх виховною, художньо-естетичною і розвивальною цінністю. Студентам високого рівня властива розвинута техніка диригування, володіння виконавськими вокально-хоровими навичками на рівні автоматизму, здатність застосовувати репетиційні жести у роботі з хором, сформованість вербальних і невербальних навичок спілкування з хором, розвинута виконавська воля, яка проявляється у впевненості, цілеспрямованості й здатності на кожному виконавському етапі досягати поставленої мети. Їх вирізняє творча активність у вокально-хоровій роботі, яскравість і самобутність інтерпретації твору, уміння втілювати творчий задум у реальне звучання, потреба в творчій самореалізації власних ідей, свідомо саморегуляція виконавської вокально-хорової роботи.

Середній рівень готовності студентів до роботи з вокально-хоровими колективами характеризує прояв ситуативного інтересу до навчання в іншій країні, відсутність внутрішньої психологічної готовності до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами, недостатня самоорганізація удосконалення власної фахової діяльності, хаотичність набутих знань та інтуїтивність щодо методики роботи з навчальними вокально-хоровими колективами, невідповідність критично-оцінних суджень хоровій партитурі твору, обмеженість репертуарного тезаурусу дитячих хорових творів. Студенти середнього рівня проявляють труднощі у керівництві хоровим колективом, пов'язані з недостатньо розвинутою технікою диригування, невмінням застосовувати набуті вокально-хорові навички у відповідності до ситуації, проявом нерішучості в досягненні виконавських завдань. Для них властивими є ситуативні прояви творчої ініціативи й самостійності в процесі вокально-хорової роботи, формальність в інтерпретації хорових творів, недостатня саморегуляція виконавського процесу в умовах публічного виступу.

Низький рівень готовності до роботи з вокально-хоровими колективами характеризує відсутність інтересу до української системи вокально-хорового навчання, відверте небажання здійснювати вокально-хорову діяльність, неусвідомлення рівня власної фахової підготовки й необхідності її самовдосконалення, фрагментарність знань щодо методики роботи з навчальними вокально-хоровими колективами, недостатній рівень музично-теоретичних знань, відсутність навичок аналізу хорових творів й обізнаності стосовно хорової творчості відомих українських та зарубіжних композиторів для дітей. Студентів із низьким рівнем характеризує відсутність слухового контролю, навичок спілкування з хором, здатності підкоряти колектив своїй художньо-творчій волі. Вони не здатні проявляти

творчу активність у роботі з вокально-хоровим колективом, здійснювати саморегуляцію виконавської діяльності. У них відсутня потреба творчої самореалізації у даному виді діяльності.

Аналіз результатів констатувального експерименту, констатування переваги низького і середнього рівнів, дали підстави для розробки та апробації спеціальної поетапної методики формування готовності майбутніх учителів музики до роботи з вокально-хоровими колективами.

Перший етап – *спонукально-орієнтаційний* – був спрямований на формування особистісної мотивації студентів, психологічної готовності до роботи з дитячими вокально-хоровими колективами, оволодіння навичками самовиховання й самовдосконалення фахової діяльності. Спектр педагогічного впливу на даному етапі склали наступні методи: бесіди, диспути, діалоги, дискусії-суперечки, метод спільного аналізу, метод перехресних педагогічних спостережень, аналітично-пошукові методи, інформаційні аудіо-, відео- та інтернет-методи, метод імітаційного моделювання, імітаційно-рольової гри, метод емоційної декламації, драматургії, проєктивні методи, методи самопідкріплення, метод групового тренінгу фахового самовиховання «Треба, хочу, зможу, буду», тренінги фахового самовдосконалення.

Другий етап - *пізнавально-аналітичний* - мав на меті озброїти студентів знаннями щодо методики вивчення хорових творів та роботи з навчальними вокально-хоровими колективами, репертуарним тезаурусом дитячих хорових творів. Методичне забезпечення даного етапу склали: метод історичних паралелей, метод мультимедійної презентації навчального матеріалу, відео, аудіометод, методи формування вокальних навичок у роботі з хором: емоційного налаштування крайніх регістрів голосу, метод формування фальцетного, грудного й змішаного типів звучання; методи розвитку вокального слуху: спрямування уваги на внутрішні відчуття, свідомого моделювання звуку, метод ладової сольмізації; інноваційні методи формування вокального дихання: метод трифазного дихання Кофлера-Лобанової-Лук'янової, метод парадоксального дихання А.Стрельникової; педагогічні практичні методи: метод активного спостереження, коментованого наочного показу, метод наочного показу аналізу твору; методи осягнення хорових творів: читка з листа, мисленнєве інтонування хорової партитури, побіжного осягнення партитури дитячого твору, ескізного вивчення дитячих хорових пісень.

Третій - *процесуально-технологічний* - етап був спрямований на розвиток навичок репетиційної вокально-хорової роботи з хором, комунікативних умінь і вольової сфери студентів та забезпечував формування діяльнісно-вольового компонента досліджуваного феномена. Методичний супровід даного етапу забезпечували: метод віртуальної присутності хорового колективу, моделювання проблемних репетиційних ситуацій, методи репетиційної роботи з хором: вокальної, інструментальної, змішаної ілюстрації, метод вербальної адаптації, візуально-вербального

діалогу, метод хейрономії, метод відеоетюдів на розвиток міміки, пантоміміки й візуального контакту з хором, метод поточних зауважень, коментування художньо-навчальних дій, метод вербалізації змісту художніх творів, метод планування репетицій.

Четвертий етап – *креативно-моделюючий*, мав на меті активізувати студентів до проявів ініціативності та самостійності у роботі з вокально-хоровими дитячими колективами, оригінальності у моделюванні художніх образів і театралізації хорових творів для дітей, саморегуляції й творчої самореалізації в процесі вокально-хорової роботи, що у цілому забезпечувало формування творчо-регулятивного компонента готовності студентів до роботи з хоровими колективами. Методичне забезпечення здійснювалось засобом впровадження методів творчих завдань, спільних дебатів, методу групової хорової імпровізації, ситуативного контролю, варіантної розробки художнього матеріалу, створення художніх образів, драматургії хорового твору, метод відеофіксації виконавських дій, метод активного самоспостереження, метод самостійного планування процесу роботи над хоровим твором, метод педагогічної імпровізації й експромту диригентських дій, PR-методи, Skype-конференції, метод експертних оцінок, спільного обговорення.

Результати проведення контрольного етапу експериментального дослідження засвідчили позитивні зрушення у вокально-хоровій роботі майбутніх учителів музики з учнями, про що свідчить проведений порівняльний аналіз ЕГ та КГ початкових і кінцевих діагностичних зрізів готовності студентів до роботи з хором, оскільки в експериментальних групах високий рівень зріз з 9,4% до 25%, середній – з 31,2% до 50%, натомість низький рівень скоротився з 59,4% до 26%. На відміну від експериментальних груп, динаміка позитивних змін у рівнях сформованості готовності студентів контрольних груп до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами є незначною. Студентів з високим рівнем зросло лише на 2,5 (з 13,9% до 16,7%), середнім на 8,3% (з 38,9% до 47,2%), низький скоротився лише на 11,1% (з 47,2 до 36,1%).

Впровадження експериментальної методики забезпечило суттєві позитивні динамічні зрушення у рівнях сформованості вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з учнями загальноосвітніх шкіл.

Визначення рівнів вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики КГ та ЕГ до роботи з вокально-хоровими колективами після проведення формувального експерименту відбувалось засобом статистичної обробки відсоткових показників сформованості мотиваційно-адаптаційного, когнітивно-оцінного, діяльнісно-вольового, творчо-регулятивного структурних компонентів. Таким чином, були визначені відсоткові дані наповнюваності рівнів сформованості вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики після формувального експерименту, що висвітлено у табл. 1.

Рівні сформованості готовності студентів ЕГ і КГ до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами після формувального експерименту

Р І В Н І	Вокально-хорова підготовленість майбутніх учителів музики до роботи з учнями																Рівні готовності до роботи з хоровими колективами	
	мотиваційно-адаптаційний				когнітивно-оцінний				діяльнісно-вольовий				творчо-регулятивний					
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	КГ
	А	%	А	%	А	%	А	%	А	%	А	%	А	%	А	%	А / %	А / %
В	11	34,4	7	19,5	9	28,1	7	19,5	7	21,9	5	13,9	5	15,6	4	11,1	8 / 25	6 / 16,7
С	16	50,0	17	47,2	16	50,0	16	44,4	16	50,0	17	47,2	17	53,1	17	47,2	16 / 50	17 / 47,2
Н	5	15,6	12	33,3	7	21,9	13	36,1	9	28,1	14	38,9	10	31,3	15	41,7	8 / 25	13 / 36,1

Порівняння відсоткових даних рівнів сформованості вокально-хорової підготовленості студентів КГ і ЕГ до роботи з учнями до і після формувального експерименту підтвердило значимість позитивних зрушень у студентів експериментальної групи, на відміну від контрольної. В експериментальних групах відсоток студентів із низьким рівнем вокально-хорової підготовленості зменшився на 33,4%, їх кількість скоротилась з 19 до 11 осіб, чисельність досліджуваних із високим рівнем збільшилась на 16,6%, зросла з 3 до 5 студентів. Середній рівень збільшився на 18,8% (на 6 осіб).

Експериментальні групи

Контрольні групи

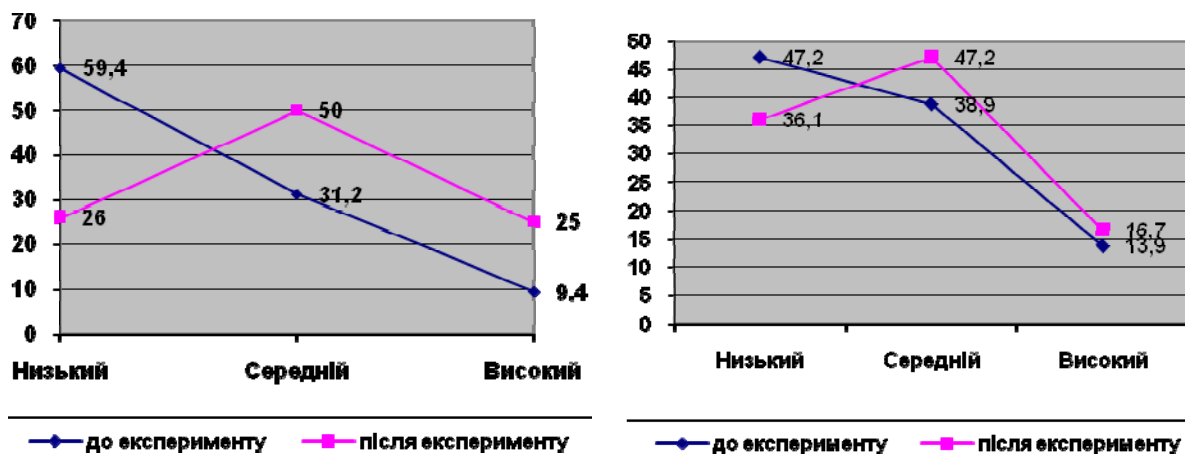

Рис. 1. Порівняння динаміки формування готовності майбутніх фахівців до вокально-хорової роботи в експериментальних і контрольних групах

Результати дослідно-експериментальної роботи доводять успішність впровадження й ефективність розробленої нами експериментальної поетапної методики, яка забезпечує формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання у

вищих навчальних закладах України. Зокрема, статистичні дані підтверджують ефективність апробації даної методики у процес фахової вокально-хорової підготовки іноземних студентів у системі ВНЗ України.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичну розробку проблеми формування вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання, з'ясовано її сутність і специфіку, розроблено, апробовано та експериментально перевірено поетапну методику ефективного формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики. Відповідно до поставлених і вирішених завдань зроблено висновки.

1. Аналіз вивчення особливостей підготовки студентів до роботи з вокально-хоровими колективами дозволив визначити, що здійснювати цю роботу необхідно у взаємодії з вивченням специфіки національної пісенної творчості. У зв'язку з цим був проаналізований сучасний стан вокального навчання студентів у Китаї, виокремлено особливості китайської народно-пісенної творчості та особливості вокального навчання у Китаї.

Акцентована увага на початковому етапі співацького навчання студентів, а саме на: ознайомленні майбутніх учителів музики із фізіологічними особливостями співацького процесу; засвоєнні основних механізмів співацької діяльності, особливо вокального дихання; постійному розвитку голосу та вокального слуху студентів; здійсненні напрацювань із постановки голосу (звукоутворення, артикуляційний апарат, дикція, робота резонаторів, чистота інтонації, тощо); відпрацюванні рівності та технічної майстерності виконуваних вокальних творів; постійному виконанні сценічних завдань, тощо.

2. Визначено наукові підходи до вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання, а саме: системний, особистісний, праксеологічний, професійно-педагогічний, творчий. У дослідженні розглядається праксеологічний підхід як ключовий, оскільки він включає сукупність положень, практичне втілення яких спрямовує процес підготовки майбутніх учителів музики на удосконалення практичної діяльності з орієнтацією на максимальну доцільність. Основними принципами вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання визначено: принцип активності та ініціативності, що передбачає творче самовираження особистості у практичній діяльності; принцип проектування професійної діяльності на праксеологічних засадах; принцип опори на фаховий мистецький досвід у досягненні поставленої мети.

3. Розроблено структуру вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання, що вбирає: мотиваційно-адаптаційний компонент, що забезпечує позитивне ставлення студентів до вокально-хорової діяльності як основи художньо-музичної роботи серед школярів; когнітивно-оцінний компонент, що містить ерудованість майбутніх учителів музики у сфері вокально-хорового мистецтва, сформованість критично-оцінної позиції в осягненні музичних творів; діяльнісно-вольовий компонент, що передбачає здатність до керівництва художньо-творчою діяльністю учнів, ефективним управлінням процесом творчої взаємодії керівника хорового колективу з виконавцями; творчо-регулятивний компонент, що сприяє виявленню активності й самостійності, виконавської волі, готовності до самореалізації у вокально-хоровій роботі.

4. Критерієм сформованості мотиваційно-адаптаційного компонента визначено міру особистісної вмотивованості в набутті якісної вокально-хорової підготовки. За когнітивно-оцінним компонентом, що містить широкую ерудицію майбутніх учителів музики у сфері вокально-хорового мистецтва, сформованість критично-оцінної позиції в осягненні музичних творів, критерієм нами визначено міру теоретичної обізнаності та фахової ерудованості у сфері вокально-хорового мистецтва. Критерієм вимірювання діяльнісно-вольового компонента вважаємо міру сформованості умінь керівництва вокально-хоровими колективами. Критерієм сформованості творчо-регулятивного компонента нами визначено ступінь прояву творчої активності студентів у роботі з вокально-хоровими колективами та їх показники.

5. Методична модель вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання поряд з визначенням мети, основних завдань, наукових підходів, компонентної структури досліджуваного явища, принципів та педагогічних умов, охоплює взаємозалежність та системний зв'язок модульно-рейтингових блоків, в єдності яких створюються умови для формування означеного феномена як універсального. Система взаємопов'язаних модульно-рейтингових блоків включає: пізнавально-спрямовуючий; компетентнісно-оцінювальний; усвідомлено-прогностичний. Визначено, що вокально-хорова підготовленість майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання залежить від дотримання наступних педагогічних умов: спонукання майбутніх учителів музики до мотивації для набуття якісної вокально-хорової підготовки, що орієнтує на успішну роботу з учнями; здатність до самооцінки професійного розвитку студентів у процесі музично-виконавської підготовки; заохочення та запровадження ініціативного шляху власного відбору вокально-хорового репертуару для самостійного вивчення; засвоєння навичок організації творчої педагогічної взаємодії з вокально-хоровим колективами; забезпечення майбутніх учителів музики достатніми знаннями щодо художньо-сміслової інтерпретації вокально-хорових творів.

6. На констатувальному етапі експерименту була проведена діагностична методика, яка містила комплекс методів, а саме: педагогічні спостереження, тести, тести-опитувальники, тести-діяльності, творчі завдання, написання есе-анотацій, математичні методи обробки отриманих даних та ін. Відповідно визначеним критеріям та показникам мотиваційно-адаптаційного, когнітивно-оцінного, діяльнісно-вольового та творчорегулятивного компонентів визначено три рівні сформованості готовності майбутніх учителів музики до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами – високий, середній, низький та надано їм характеристики. Аналіз результатів констатувального експерименту, перевага низького і середнього рівнів – дали підстави для розробки та апробації поетапної методики формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з вокально-хоровими колективами.

Перший етап – *спонукально-орієнтаційний*, був спрямований на формування особистісної мотивації студентів, психологічної готовності до роботи з дитячими вокально-хоровими колективами, оволодіння навичками самовиховання й самовдосконалення фахової діяльності. Спектр педагогічного впливу на даному етапі склали наступні методи: бесіди, диспути, діалоги, дискусії-суперечки, метод спільного аналізу, метод перехресних педагогічних спостережень, аналітично-пошукові методи, інформаційні аудіо-, відео- та інтернет-методи, метод імітаційного моделювання, імітаційно-рольової гри, метод емоційної декламації, драматургії, проєктивні методи, методи самопідкріплення, метод групового тренінгу фахового самовиховання «Треба, хочу, зможу, буду», тренінги фахового самовдосконалення.

Другий етап, *пізнавально-аналітичний*, мав на меті озброїти студентів знаннями щодо методики вивчення хорових творів й роботи з навчальними вокально-хоровими колективами, репертуарним тезаурусом дитячих хорових творів. Методичне забезпечення даного етапу склали: метод історичних паралелей, метод мультимедійної презентації навчального матеріалу, відео, аудіометод, методи формування вокальних навичок у роботі з хором: емоційного налаштування крайніх регістрів голосу, метод формування фальцетного, грудного й змішаного типів звучання; методами розвитку вокального слуху: спрямування уваги на внутрішні відчуття, свідомого моделювання звуку, метод ладової сольмізації; інноваційні методи формування вокального дихання: метод трифазного дихання Кофлера-Лобанової-Лук'янової, метод парадоксального дихання А.Стрельникової; педагогічні практичні методи: метод активного спостереження, коментованого наочного показу, метод наочного показу аналізу твору; методи осягнення хорових творів: читка з листа, мисленнєве інтонування хорової партитури, побіжного осягнення партитури дитячого твору, ескізного вивчення дитячих хорових пісень.

Третій, *процесуально-технологічний* етап був спрямований на розвиток навичок репетиційної вокально-хорової роботи з хором,

комунікативних умінь й вольової сфери студентів та забезпечував формування діяльнісно-вольового компоненту досліджуваного феномена. Методичний супровід даного етапу забезпечували: метод віртуальної присутності хорového колективу, моделювання проблемних репетиційних ситуацій, методи репетиційної роботи з хором: вокальної, інструментальної, змішаної ілюстрації, метод вербальної адаптації, візуально-вербального діалогу, метод хейрономії, метод відеоестюдів на розвиток міміки, пантоміміки й візуального контакту з хором, метод поточних зауважень, коментування художньо-навчальних дій, метод вербалізації змісту художніх творів, метод планування репетицій.

Четвертий етап – *креативно-моделюючий*, мав на меті активізувати студентів до проявів ініціативності та самостійності у роботі з вокально-хоровими дитячими колективами, оригінальності у моделюванні художніх образів й театралізації хорових творів для дітей, саморегуляції й творчої самореалізації у процесі вокально-хорової роботи, що у цілому забезпечувало формування творчо-регулятивного компоненту готовності студентів до роботи з хоровими колективами. Методичне забезпечення здійснювалось засобом впровадження методів творчих завдань, спільних дебатів, методу групової хорової імпровізації, ситуативного контролю, варіантної розробки художнього матеріалу, створення художніх образів, драматургії хорового твору, метод відеофіксації виконавських дій, метод активного самоспостереження, метод самостійного планування процесу роботи над хоровим твором, метод педагогічної імпровізації й експромту диригентських дій, PR-методи, Skype-конференції, метод експертних оцінок, спільного обговорення, тощо.

7. Результати проведення контрольного етапу експериментального дослідження засвідчили позитивні зрушення у роботі майбутніх учителів музики з вокально-хоровими колективами. Впровадження експериментальної методики забезпечило суттєві позитивні динамічні зрушення у рівнях сформованості готовності майбутніх учителів музики до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами. Якісні та кількісні результати дослідно-експериментальної роботи довели ефективність розробленої методики, яка забезпечує формування готовності майбутніх учителів музики до роботи з вокально-хоровими колективами, а статистична обробка отриманих даних підтверджують достовірність результатів експериментального дослідження.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Лінь Є. Вокальне мистецтво Китаю в період «Культурної революції» /Лінь Є //Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту імені М.П.Драгоманова. - Серія № 14: Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2010. – Вип. 8 (13). – С. 211-213.

2. Лінь Є. Становлення творчої особистості в умовах інонаціональної культури (китайська молодь в Україні) /Лінь Є //Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка – Луганськ: ЛНУ імені Т.Шевченка, 2010. – № 6 (193), Ч. II. – С. 152-158.

3. Лінь Є. Методичні основи формування підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з навчальними вокально-хоровими колективами /Лінь Є //Науковий часопис Національного педагогічного ун-ту імені М.П.Драгоманова. - Серія № 14: Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2015. – Вип. 19 (24). С. 76-80.

4. Лінь Є. Мотиваційно-адаптивний аспект співацької підготовки майбутнього вчителя музики //Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти: зб. наук. пр. наукове електронне видання. – Вип. 3. – Слов'янськ: ДДПУ, 2016. - С. 45-51.

5. Лінь Є. Педагогічні умови формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання /Лінь Є//Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського: педагогічні науки. - № 4 (55). – Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2016. – С. 101-104.

6. Лінь Е. Формирование готовности студентов институтов искусств к работе с вокально-хоровыми коллективами /Линь Е //Всероссийский журнал научных публикаций: педагогические науки. – № 1 (25). – М., 01, 2015. – С. 30-33.

7. Лінь Є. Сучасна вокальна школа в Китаї: методологічні засади в контексті європейсько-китайських культурних зв'язків /Лінь Є//Науковий вісник НМАУ імені П.Чайковського: зб. наук. праць. – К.: НМАУ імені П.Чайковського, 2009. – Вип. 74. – С. 173-179.

8. Лінь Є. Процесуально-технологічний етап формування вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання /Лінь Є//Сучасні проблеми виконавської підготовки викладачів мистецьких дисциплін: зб. матеріалів всеукр. науково-практ. конф. – Херсон: ХДУ, 2016. – С. 225-229.

АНОТАЦІЇ

Лінь Є. Методика вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання /Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. – Київ, 2017.

У дисертації досліджується проблема вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання, що знайшла вирішення у розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці поетапної методики ефективного формування готовності студентів до

роботи з вокально-хоровими колективами на праксеологічній основі. Розроблено компонентну структуру вокально-хорової підготовленості майбутніх учителів музики до роботи з учнями, що включає мотиваційно-адаптаційний, когнітивно-оцінний, діяльнісно-вольовий та творчо-регулятивний компоненти. Доведено, що вокально-хорова підготовленість майбутніх учителів музики у процесі фахового навчання залежить від дотримання наступних педагогічних умов: спонукання майбутніх учителів музики до мотивації для набуття якісної вокально-хорової підготовки; стимулювання студентів до самооцінки професійного розвитку у процесі музично-виконавської підготовки; заохочення та запровадження ініціативного шляху власного відбору вокально-хорового репертуару для самостійного вивчення; засвоєння навичок організації творчої педагогічної взаємодії з вокально-хоровим колективом; забезпечення майбутніх учителів музики достатніми знаннями щодо художньо-сміслової інтерпретації вокально-хорових творів.

Розроблена спеціальна поетапна методика формування готовності майбутніх учителів музики до роботи з вокально-хоровими колективами передбачає послідовність проведення педагогічної роботи означеного напрямку згідно спонукально-орієнтаційного, пізнавально-аналітичного процесуально-технологічного та креативно-моделюючого етапів. Ефективність застосування визначеного комплексу методів і прийомів підтверджено позитивною динамікою зростання всіх структурних компонентів досліджуваного явища, що дає підстави підкреслити доцільність та перспективність застосування авторської методики у системі вищої музично-педагогічної освіти.

Ключові слова: майбутні вчителі музики, вокально-хорова підготовка, готовність до роботи з вокально-хоровими колективами, поетапна методика.

Линь Е. Методика вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики в процесі професійного навчання. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02. – теория и методика музыкального обучения /Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2017.

В диссертации исследуется проблема вокально-хоровой подготовки будущих учителей музыки в процессе профессионального обучения, которая нашла решение в разработке, обосновании и экспериментальной проверке поэтапной методики эффективного формирования готовности студентов к работе с вокально-хоровыми коллективами на праксеологической основе.

Разработана компонентная структура вокально-хоровой подготовленности будущих учителей музыки к работе с учащимися, которая включает мотивационно-адаптационный, когнитивно-оценочный, деятельно-волевой и творчески-регулятивный компоненты. Определены

педагогические условия формирования вокально-хоровой подготовленности будущих учителей музыки в процессе профессионального обучения.

Разработана специальная поэтапная методика формирования готовности будущих учителей музыки к работе с вокально-хоровыми коллективами предполагает последовательность проведения педагогической работы указанного направления в соответствии побудительно-ориентационного, познавательного-аналитического процессуально-технологического и креативно-моделирующего этапов. Эффективность использования определенного комплекса методов и приемов подтверждено положительной динамикой роста всех структурных компонентов исследуемого явления, что дает основания подчеркнуть целесообразность и перспективность применения авторской методики в системе высшего музыкально-педагогического образования.

Ключевые слова: будущие учителя музыки, вокально-хоровая подготовка, готовность к работе с вокально-хоровыми коллективами, поэтапная методика.

Lin Ye. Method of vocal and choral training of future music teachers in the process of professional training. - Manuscript.

Thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.02. - Theory and methodology of musical training / National Pedagogical University named after M.P.Dragomanov. - Kiev, 2017.

The problem of vocal and choral preparation of future music teachers in the process of vocational training is investigated in the thesis. It found a solution in the development, justification and experimental verification of the step-by-step methodology of effective formation of students' readiness to work with vocal and choral groups on a praxeological basis.

A component structure of the vocal-choral preparedness of future music teachers for work with students has been developed, which includes motivational-adaptive, cognitive-evaluative, active-volitional and creative-regulatory components. Pedagogical conditions for the formation of vocal and choral readiness of future music teachers in the process of vocational training are determined.

A special step-by-step methodology for forming the readiness of future music teachers to work with vocal choral ensembles presupposes a sequence of pedagogical work in this direction in accordance with the incentive-orientational, cognitive-analytical process-technological and creative-modeling stages. The effectiveness of the use of a certain set of methods and techniques is confirmed by the positive dynamics of growth of all the structural components of the phenomenon under investigation, which gives grounds to emphasize the appropriateness and perspectivity of using the author's methodology in the system of higher musical and pedagogical education.

Key words: future teachers of music, vocal-choral preparation, readiness for work with vocal-choral collectives, step-by-step methodology.